

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

—¡Deixémlos entrar! Els pobres ànechs no tenen paraygua.

EL SECRET D' EN GOLFÍN

—¡Precios descobriment!—vaig dir-me entre mi, al sapiguer que l'investigador dels líos del Ajuntament té 'l vici de somiar alt.

Y sense perdre temps, temerós de que un altra 'm prengué la *delanterera*, corro á la fonda ahont posa y emprench al primer mosso que trobo al pas.

—¿Es veritat que 'l senyor Golfín s' allotja aquí?

—Sí, senyor. Al cap-de-vall del corredor, á aquesta mateixa mà, trobará 'l seu quarto.

—De moment no es el seu quarto lo que necessito, sino l' ajuda de vosté.

En pocas paraulas vaig explicar-li 'l meu pensament.

El senyor Golfín sabia indubtablement una infinitat de cosas, que á tota costa era precis averiguar. Interrogarlo, preguntarli á n' ell d' una manera directa, no podia conduhir á cap resultat positiu. En Golfín es un home reservadíssim, y sabria eludir discretament tota manifestació categòrica. Ja que á las claras era, donchs, inútil fer á prop del delegat del govern la menor tentativa, no quedava altre remey que acudir á l' astucia y procedir á las foscas.

—¿Qué vol dir?—va preguntarme 'l mosso una mica alarmat:—si es per alguna cosa de mal, no conti pas ab mi per res.

—No tingui por: se tracta únicament de sorprendre 'l seu secret, mentres dorm. ¿No es cert que somia alt?

—En efecte. Aixís sento que ho diuen.

—Pues veji si pot haverhi res més senzill. Poch avants de l' hora en que ell sol retirar, vosté m' obra el seu quarto...

—¿Y vosté 's fica sota 'l llit?

—No, senyor: l' acció seria massa atrevida y podria portar malas conseqüèncias. El meu propòsit se reduheix á colocar un fonógrafo en el recó més dissimulat de l' habitació... y retirar-lo l' endemá al demati quan ell sigui fora.

—¿Y ab aixó no hi ha compromís?

—Ni 'l més mínim.

—Donchs fet: á las onze sigui aquí, y podrá realisar el seu projecte.

No cal dir si vaig ser puntual. Ab el fonógrafo dintre d' una maleta per no cridar l' atenció, á l' hora convinguda 'm presentava á la fonda. El mosso m' esperava á l' entrada del corredor.

—¿No ha vingut pas?

—Poch deurá tardar—va contestarme 'l complascent camarer, mirant esverat cap á l' escala:—espavilis; es el quarto del extrém, ja li he dit.

—¿La clau?

—A aquesta hora todas las habitacions son obertas. Vaji sense cuydado. Jo 'm quedo al replá vigilant.

Ho confesso, al penetrar en el quarto del delegat del Govern, el cor m' anava com un automòvil. Pero la curiositat pot més que tots els escrúpuls, y davant de l' idea de que estava en camí de descobrir el secret d' aquesta investigació municipal tan remenada per la opinió pública, vaig desenténdrem de tot lo que 'm podria succehir, pensant sols en la satisfacció que l' endemá m' esperava.

Coloco cuydadosament el fonógrafo á prop del llit y á la sombra d' un moble, li dono corda su-

ficient, y, sense atrevirme sisquiera á examinar l' habitació, surto de puntetas y corro á reunir-me ab el mosso, qu' encare s' estava al replá vigilant l' escala.

—¿Ja está?—va dir-me, una mica més tranquil.

—Sí.

—¿Y ara, qué?

—Res: deixém que las cosas segueixin el seu curs, y hasta demá.

—¡Silenci!—va murmurar de prompte, baixant la veu:—ja es aquí. Miri si ha vingut just.

Y en Golfín, que ben lluny devia estar de sospitar la jugada que acabava de preparar-li, va passar pel meu costat, distret, tranquil, encaminant-se al seu quarto, mentres jo, canviant ab el mosso una mirada d' inteligencia, baixava l' escala y 'm dirigia, boig d' alegria, cap al carrer.

L' endemá, enterat de l' hora en que 'l delegat municipal sortia de casa, m' encamino altre cop á la fonda ab l' ansietat que 's pot suposar.

—¿Es fora, veritat?—vaig dir al mosso que, ab una previsió digna de tota alabansa, estava de guardia á la porta del estabiment.

—Sí, senyor; apenas fa deu minuts.

—Donchs, enlestimnos.

—Vaji vosté mateix: á aquesta hora també tots els quartos son oberts.

—Una cosa voldria. ¿No hi té habitació vosté aquí?

—A dalt, al últim pis.

—Tingui la maleta, donchs. Vajissen'hi y esperim. Allí vinch jo desseguida. Tinch desitj de fer cantar l' aparató immediatament.

¡Ab quina emoció vaig entrar al quarto del delegat ministerial y vaig recullir el fonógrafo que, inmòvil en el lloch ahont l' havia deixat el dia antes, se presentava als meus ulls com una esfinge metàlica, prompte á entregarme, á la menor intimació, tot el dipòsit dels seus secrets!...

El mosso, tan intrigat com jo, m' esperava al seu quarto. Las mans li tremolavan, la curiositat brillava en sos ulls encesos.

—¿Ara ho sabrém tot?—va preguntarme.

—Tot: escolti y admiris.

Y vaig preparar el fonógrafo, posant-lo en situació de repetir tot lo que durant la nit havia pogut recullir entre las sombras.

La máquina comensá á rodar. ¡Quina maravella!... Las paraulas sortian claras, vibrants, separadas per pausas que delatavan la fatiga del somni.

—«Son cinquanta—déya.—Cinquanta... Tots »bonas pessas... La tria ha sigut llarga... Comensarém per despatxar els déu més gros »sos...»

Ni 'l mosso ni jo gosavam respirar. L' autèntica cruesa d' aquellas revelacions ens esglayava.

El fonógrafo continuá parlant:

—«Després d' aquests déu... 'n farém sortir »quinze ó vint més... ¡Bona matansa!... Els »rats de debó... 'ls trossejarém d' amagatotís... »Convé obrar ab cautela ab aquests animals... »Fossin moltóns seria un' altra cosa, pero... »bous...»

Al sentir aquestas paraulas, el mosso adreßá de repent el cap y 'm mirá de fit á fit, apretant la boca com si anés á posarse á riure.

—¿Ahont va deixar-lo 'l fonógrafo?—'m preguntá al últim, agafant-me pel bras.

—Allá ahont vosté va dir-me: al quarto del extrém del corredor.

—Pero... ¿al de la dreta ó al de l'esquerra?

—Al de l'esquerra.

Aquí l'méu cómplice juntá cómicament las mans ab ayre de llástima.

—¡Si que l'ha feta bona!—exclamá, deixant anar la rialla, á duras penas continguda:—el quarto de l'esquerra no es el d'en Golfín.

—¿Y donchs?

—Es el d'un negociant de bestiar, que ahir á la tarde va arribar de fora portant un remat de quaranta ó cinquanta bous.

A. MARCH.

SENSITIVA

NOTA CUBANA

A la vora del *Yayabo*,
y entre 'ls marges de verdor,
hi ha una planta tota extranya
que m'han dit que sempre dorm.

Y á la vora del *Jayabo*
me n'hi anat aqueix matí
y he trobat la planta extranya,

y al tocarla s'ha extremít.

Y sas fullas ans extesas
s'arrugaren en cargols
y represas ab certesa
s'han tancat totes d'un colp.

Jo he callat: una aranyeta
teixidora de prim tel
á la planta ha anat lleugera,
n'ha xiulat, y ella s'ha obert.

Després, res: m'ha semblat veure
gelosias com d'amors,
d'uns amors indefinibles,
d'uns amors dolços de son.

Y he tocat altra vegada
á la planta, y ha sortit
rabiõsa, l'aranyeta,
y la planta s'ha extremít!

J. CONANGLA FONTANILLES

ESTIUHEJANT

TET AMUNT.—EL VERNET

Germá del riu Tech es el Tet, fill com aquell de la serra pirenaica, y destinats tots dos á confondre's en la mateixa mar. Durant el seu curs ofereixen idéntica fesomia: mandrosos y ensopits

CORISTAS CATALÁNS ¡Á PARÍS!

—Adéu siau, noys, y cantéu de gust, que *suelos de Diluvi* no pujan al cel.

en la planura, son vius y ajogassats y mouhen molta fressa al relliscar pels conostos pedregosos que forman las montanyas. Tots dos besan els peus del avi Canigó: el Tech per la banda de Mitj-dia; el Tet per Tramontana.

Desde Perpinyá á Vilafranca de Conflent, s'extén una línea férrea, sempre per la vall del Tet, en una extensió de 47 kilòmetros. El Soler, Sant Feliu d'Avall, Sant Feliu d'Amunt, Millás y Ille, somriuhen voltats de hortas frescals y de vinyars pomposos. A Ille s'hi dona la fruyta millor del Rosselló; pero per bona que siga, no pot may compararse ab la de Catalunya, puig sempre peca d'aygualida. ¡Y cóm s'anyoran els nostres préssechs y 'ls nostres rahims, viatjant per Fransa!

Desde l'estació de Boule-Ternère, la vall del Tet comensa á estrényers, y ja 's pot dir qu'entrém en la comarca del Conflent. L'aspresa del país fa que s'ofereixin als ulls del passatjer una serie de panoramas encisadors.

Vinça y Marquixanes, poblacions vellas enriquidas ab curiosos recorts arqueològichs de gust románich, son las dos estacions que precedeixen á la de Prades, població que conta uns 4,000 habitants, reyna y senyora de una xamosa vall, copiosament regada per las corrents que 's desprenen de las properas montanyas que l'envoltan. Anys enrera, la línea férrea acabava á Prades; pero posteriorment s'ha allargat fins á Vilafranca, set kilòmetros més enllá, escursantse aixís el trajecte per anar á la Cerdanya, ab una mica més de comoditat que per la banda de Ripoll y Ribas.

Vilafranca de Conflent está clavat en un sot y tot voltat de murallas. Es realment un pas estratègich de primer ordre. Sembla qu'estiga dihent ab el llenguatge catalá qu'encare conserva:—Per aquí no passa Deu!

A pesar de tot, murallas y fortificacions son antigues y poch podrian resistir els efectes de l'artilleria moderna. Construhidas en temps de Lluís XIV, ja varen fer lo séu fet, en las diverses guerras sostingudas entre Fransa y Espanya, desde l'anexió del Rosselló y del Conflent á la primera. Se coneix que 'ls governs francesos de aquell temps, al ferse séus aquests territoris, varen volguer assegurar la seva possessió.

Qui assegura, dura.

**

A l'estació de Vilafranca, situada part forana de la vila, á poca distancia de la confluencia del Riu Major ab el Tet, hi tro-

baréu carruatjes que se 'us disputan' els uns pera portarvos al Vernet, els altres pera conduhirvos á la Cerdanya.

—¿Quina distancia hi ha de Vilafranca al Vernet?—pregunto á un tranquil.

Y ell me respon:—Quinze sous (tres quarts de franch) en la *vuatura* pública.

Casi res: tres kilòmetros llarguets, que 's fan á pas de bou, puig tot vé pujada, al llarch de una carretera vorejada pel riu y tota plena de prats y pomerals. Alló es un paradís. ¡Quánta pomera! ¡Y quántas ocasions de pecar no hi haurian trobat els nostres primers pares!

Tot sovint vos cruséu pel camí ab grossas carretas tiradas per bous y carregadas á curull de mineral de ferro. Apart de l'agricultura y de la cria de bestiar, la gent del país té la vida assegurada ab l'explotació de la mena de ferro que abunda molt en tot aquell ram de montanyas. Aixó fa pensar que si las tals montanyas siguessen encare espanyolas, tota aquella riquesa dormiria anys y panys soterrada, com hi dormen els immensos jaciments de mineral y combustible acumulats en distints paratjes del nostre Pirineu.

Fa rabia pensar ab tanta dessidia.

Precedeix al Vernet, el poble rústech de Cornellá de Conflent, tot voltat de praderas, després del qual una doble y llarga filera d'arbres que vorejan la carretera, anuncian la proximitat de una de las estacions balneáricas més importants de la Fransa.

Tal es el Vernet.

**

Siti deliciós, encantador, tancat en una estreta vall del Canigó. La vella montanya que s'alsa fins á 2,785 metros sobre 'l nivell del mar, se diria que acotxa al Vernet en sa amorosa falda, enviantli per cada un de sos córrechs una deu d'aygua de neu, fentli la non non ab sos murmuris. Ab tanta frescor d'aygua creix arréu una vegetació pomposa, espléndida.

Lo poble antich, rónech y pintoresch, s'apinya en una altura, coronada per l'iglesia y la torra esmotxada de un castell. Es un poble de pessebre, que dona gust de seguir, ab sos carrers estrets tortuosos, empedrats de palets, ab sas casas mitj de pedra mitj de fusta, casi totas ellas adornadas ab una parra, ab sos recóns que semblan esperar al pintor que vaja á fixarlos sobre la tela. Munións de gallinas y ánechs xapolle-

EN MITJ DEL XÁFACH

jant pels regaróns que corren avall á un y altre costat de carrer, y algún que altre porch de reverent aspecte (aixó de reverent ho dich pels pernils, que 'ls crien de primera) acabande donar caràcter al vell Vernet, poble de tals condicions, que vist una vegada ja no s'olvida may més.

Tot lo qu' en ell es rústech, es urbá en la part d'avall, arrán de la carretera. Fórmala un bonich carrer de casas y xalets, y terminala un parch vastísim, sembrat de grandiosos edificis: las termas, el Cassino y un bon seguit d'hôtels. El de Portugal, el del Parch, el dels Comandants, el de Ibrahim Pachá... qué sé jo quants.

El Parch molt ben cuidat no 's limita á ocupar els fons de la vall, extenentse per la vessant de las montanyas, á un y altre costat de la riera, crusat allí per escalas obertas en la penya y caminets rústechs vorejats de baranas de tronchs, que aprofitan tots els accidents del terreno per establirhi punts de descans y miradors. La naturalesa y l'art de la jardineria han treballat de perfecte acort en benefici dels banyistas que van al Vernet á estiuhejar.

En tals condicions no hi ha que dir si al Vernet s'hi passa regaladament l'estiu: la temperatura es bastant fresca, y fins á l'hora de sol més fort, els raigs impertinents del astre de foch no logran atravesar la tupida volta de verdura que forman els grossos arbres del Parch.

Obert á tothom, lo mateix que 'l Cassino, ab el Parch n'hi ha prou per distreure's, contemplant la gent que s'hi passeja, francesos en sa inmensa majoria.

Avants solian anarhi bastants espanyols; pero ab la puja dels cambis avuy son molts els que se 'n estan.

També avants treballava la ruleta qu' era un gust... pels que guanyavan, y tot un moscám de cocottes (cocotte vol dir gallina) picotejant las engrunas que queyan de la taula de joch.

Mes las costums de avuy son mes senzillas y honestas, y á la tarde dels dias festius tota la gent del poble se reuneix en la gran plassa del Cassino, y allí veureu á las noyas encofiadadas y als séus galans giravoltanthi valsos y repicanthi polkas ab tot el dalit de sos juvenivols anys.

* * *

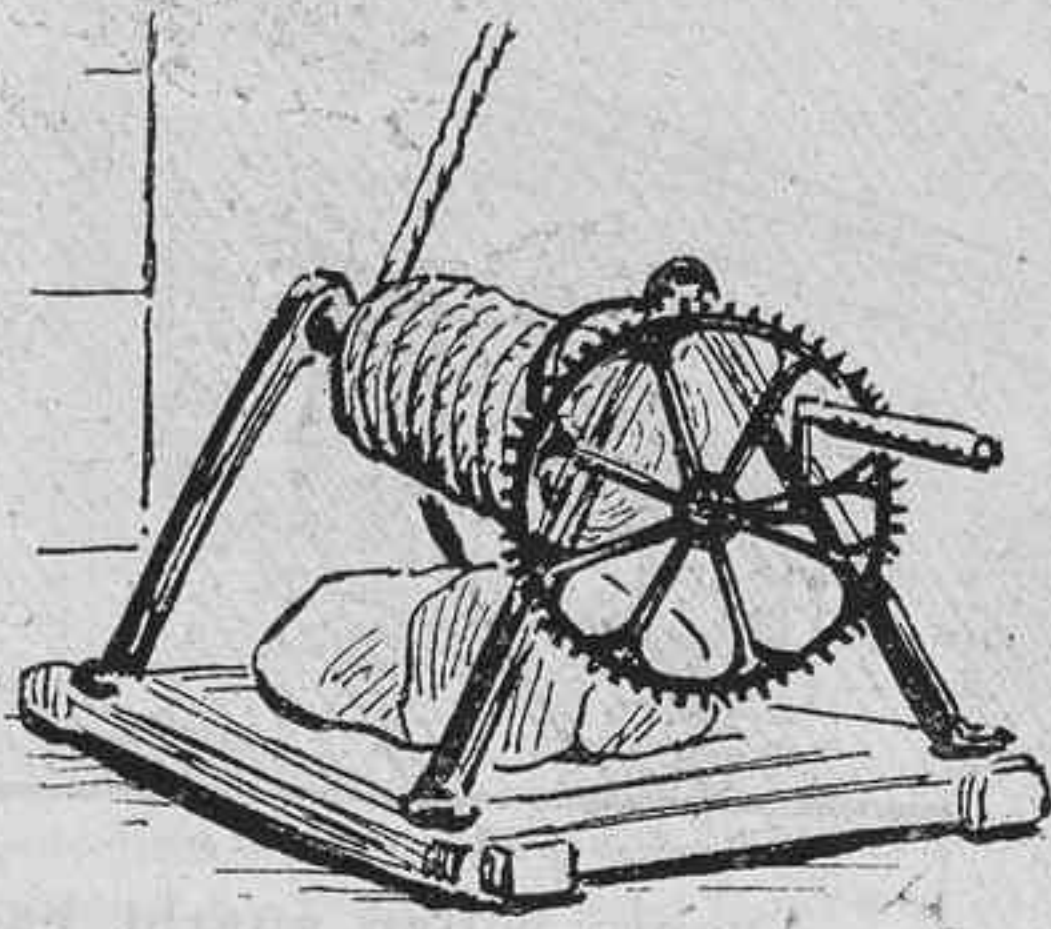
Desde 'l Vernet se fan agradables excursions: á las ruinas del vell monestir de Sant Marti del Canigó, situadas en un lloch molt espadat: abaix se troba 'l poble de Castell, qual aygua de la Font de las *Esqueires* com á fresca y fina no té preu. Se vá també á las gorjas de Sant Vicents, embelidas ab una cascada que recorda las de Suissa.

Però la més interessant de totas es l'ascensió al pich més alt de la renombrada montanya, que pot ferse ab molta facilitat: en carruatje fins á 2,000 metros de altura, ahont se troba un xalet refugi pera sopar y passarhi bé la nit, y per un camí molt practicablé 'ls 785 metros restants.

Confesso que, á pesar de mon gust per las alturas, vaig quedarme abaix al Vernet. El temps estava emboyrat, y 'l Canigó empenyat en no treure's el turbán, y com ab montanyas

Pluja... llamps... temporal... Aixó va be: á riu revolt, ganancia de... pescadoras.

BESTIAR DE LA TEMPORADA

Grill

Mosquit

Pussa

Xinxa

Cigala

¡Guatlla!

Perdiu

Papallona

Moscas

Formigas

Pugó

descortesas que al anarlas á visitar no se 'm descubreixin no m' hi faig, li diguí al anarme'n:
—Quédát ab Déu, y fins un altre día.

P. DEL O.

si m' haig de tallá las unglas
ó si puch robá res més.»

¿Per qué, *Diluvi*, habenti á Barcelona tanta carn tendre y tova á rosegar t' entretens caixalant sócols de bronze contra quins res hi poden tos caixals?
Ferrocarrils, consums, García Fàrias, contratistas, tranvías, concejals, y mil assumptos més, poden dar tasca y honrosa al téu afany d' arrencar tiras á la pell del próxim. Mira que mossegant als obrers, á en Clavé y als séus coristas perdrás las dents, ó els céntims, qu' es igual.

—Ab aquests dos aparatos telefónichs y aquest feix de filferros y d' andróminas jahónt va Sr. Berenguer?
—A tení una conferencia ab en Tort y Martorell.

Desde 'l vell *Brusi* continúa
Dn. M. M. Illas y Fabra

PICAROLEIG

Oració que cert subjecte á Sant Golfín dirigeix:
—«Enviat extraordinari d' en Silvela omnipotent, tu que pots fe 'l gros miracle de lliurám del dupte cruel que rosega la méva ánima, fes qu' en 'quest instant mateix un raig diví de ta gracia m' illumini el pensament deixantme ben clar comendre la sort qu' assignada 'm tens.
Permet que d' una vegada puga sapiguer del cert

pegant pallissas als taurófobos
y defensant la tauromaquia.
Jo també igual que 'l Sr. Illas
defensaria l'espectacle
si 'ls picadors possessin picas,
fossin toreros els que matan,
si 'ls peóns tots al pel sabessin
lo qu' han de fer d'aquellas capas,
si 's castigues á la imprudencia,
y no 's deixés que la quitxalla
petjés l'arena, y tots els toros
fossin criats tal com l'art mana...
y s' acordés suprimí al públich
qu' es lo pitjor del espectacle,

JEPH DE JESPU.

DIVERSIÓ ECONÓMICA

Dels diaris, com de totas las cosas, cada hù 'n pren lo que 'n vol.

Hi ha gent que no llegeix més que 'ls partes.

«La reina de Inglaterra tiene dolor de muelas.»

«Ha llovido copiosamente en Hamburgo.»

«El señor Dato se ha levantado á las siete.»

Altres las enfilan pel cantó de la gacetilla.

«Esta mañana ha ocurrido un choque entre un carretón y un tranvía eléctrico.»

«La cloaca de la calle d' en Cuch despide un hedor insoportable.»

«El jueves, en el camarín de la Merced...»

Fins hi ha lectors que no tenen ulls sino pel article de fondo.

«Estamos abocados á gravísimos acontecimientos. Por un lado la crisis industrial, tenaz y amenazadora; por otro la indolencia suicida del gobierno, que olvidando la delicada misión que las circunstancias le han impuesto y los sagrados compromisos contraídos ante las...»

A mi no 'm vinguin ab articles, crònics locals ni partes telegráfichs de cap mena...

¿Saben qué es lo que prefereixo jo dels diaris? Els anuncis. Si senyors.

Els anuncis son al periódich lo que 'l saynete á las funcions de teatro: la part alegre, la secció de las riallas, la nota cómica.

Llegint partes y articles de fondo, raras vegadas hi rigut: en cambi repassant els anuncis no hi ha dia que poch ó molt no m' hi diverteixi.

Diumenje,—sense anar més lluny,—en un sol dels diaris que van venirme á las mans vaig pescarhi las següents *humoradas*, que ja pagaria alguna cosa en Campoamor per ferlas tan graciosas:

«Una señora viuda, distinguida, desearia encontrar un caballero decente y con capital, para favorecerla.»

Lo únich que m' estranya d' aquest anunci es l'exigencia de que 'l caballer sigui *decente*...

¿Y á vosté «qui la presenta?»—que diu aquell quiento antich.

Pero no 'ns fixém en menudencias. Proseguim.

«Colocaciones. Se facilitan gratis.»

Ja ho veuhem: al costat del més desenfrenat interés; la més adorab'le de las generositats.

Allá una senyora que busca un senyor que la favoreixi, pagant: aquí un benefactor que facilita colocacions á la gent sense ferne pagar un céntim...

Un altre anunci:

«Se comprará un colegio con niños.»

Com qui diu: se comprará una gabiá ab els

aucells, un colomar ab els coloms, una peixera ab els peixos...

Y després, naturalment, els nens serán propietat del comprador, com ho serán els banchs, las pissarras, els punteros y 'ls guixos.

Un altre:

«Cena y comida, 5 pesetas la semana.»

Que vé á ser una mica més de *setanta* céntims al dia, ó lo qu' es igual, 35 céntims per dinar y 35 per sopar.

¡Y encare vindrán dihent que tot va car y que únichament els millonaris poden viure!...

Últim anunci de la cullita:

«Pérdida: En un vagón del tren de Zaragoza se han quedado olvidadas algunas virgenes...»

¡Olvidadas, en un cotxe de carril y en els temps que avuy corrém!... ¡Pobres verges!... ¡Tremolo al pensar en l' estat en que deurán trobarlas, si las troban!

**

¿Qué me 'n diuhen d' aquest ramellet?

Vostés fassin lo que 'ls sembli, que dels diaris, com he dit al comensar, cada hù 'n pren lo que 'n vol.

A mi no 'm vinguin ab caborias.

¿El discurso entero y pronunciado?... ¿El crimen de la calle de Espolsasachs?... ¿Las últimas declaraciones d' en Paraiso?... ¡Vade retro!

¡Anuncis, res més que anuncis!...

INGENUITAT

—¿No saben en qué pensava
Es un dirlos'ho á vostés.
Que l' estiuheig se m' acaba
y no hi pescat cap promés

El dia que 'l méu diari flaqueji una mica per aquest cantó, immediatament me dono de baixa.

MATÍAS BONAFÉ.

INTIMA

En un banch llarch á prop del presbiteri
seyan los méus parents,
y en un altre més curt sota la trona
hi seyan tots los téus;
l' orga inundava 'l temple d' armoniosas
notas, al mateix temps
que responia ab un *nyitch nyitch* planyívol
la porta del cancell,
mentres s' anava omplint de gent l' iglesia
per veure 'l casament,
notant de pas la cara que 'ls dos feyam;
y desde 'l cap als peus
passá revista als trajos y á las joyas
per' endaviná 'l préu,
aixís com ja á parlar de las tragedias
que 'ns vindrían després.
Tu y jo ja confessats l' hora esperavam,
quan tranquil y somrihent
se 'ns acosta 'l rectó cordantse ab brillo
las betas del roquet,
y—japa, som'hi!—va dirnos boy guiantnos
á l' altar del Roser,
seguínt tots los badochs que xiu-xejavan
darrera dels parents.
Lo que 'ns llegí 'l rectó pots creure, noya,
que encare avuy no ho sé,
puig quan *llatnejava*, jo llegia
del forro del barret
unas lletras dauradas y que deyan:
Supérieure Qualité
mentres de tant en tant jo 't llambregava
y pensava: es ben cert,
—¿Vol per esposa á Paula Samatruquis?—
lo rector me digué,
pronunciant jo al punt un fort: *si, pare*,
sens mirá ja al barret;
y al cap de molt poch rato ja 'm grapeja
tothom per tots indrets.
—Que Deu te fassi un bon casat,—van dirme
els amichs y parents;
vaig ferne l' amistat á n' als nous pares
y... vaig estar ben llest.
Ja de brasset content te porto á casa,
seguit de molta gent,
y pél camí tu 'm deyas:—*¡Aletuyal!*
ja som casats, cor méu;—
per jo no 't tornava pas resposta,
pensant sempre: No ho crech.

Arribém tots á casa y japa, á taula!
que no hi faltava res,
puig várem fer un tech qu' encar' se 'n llepan
lo bigoti 'ls parents;
pro várem procurar passarne vía;
y al quedá 'ls dos solets,
anarem cap al llit á descansarne
del batibull aquell;
y quan te despullavas ¡quina déria!
me digueres també:
—¡Al fi ja som casats!—Be, prou romansos;
¡al llit ¡au! que fa fret!—
responguí, mentres jo ja m' hi ficava
casi petant de dents.

Y al endemá, recordo que abrássante
jo 't deya satisfet:
—Per fi ja som casats, Pauleta méva;
ja ho pots fe sapiguer.

L' AVI RIERA

TÍVOLI

Lo dit, dit.

Demá torna aquest local á obrir las portas, convertit en *Circo eqüestre*, y ab una companyia numerosísima que dirigeix la senyoreta María Alegria.

En el cartell-programa hi ha una pila de noms nous y altres detalls que fan esperar una bonica temporada.

Véuhense també en la llista, á més d' un personal triat y de ganxo, numerosos animals. El gos Robinson, el gos calculador, elefants, lleóns, micos, tigres, caballs de totes rasses...

Pero 'l *clou*, el plat fort del programa, son las focas domesticadas, que s' anuncian son «la major novetat del sigle».

Un catalanista, que sol estar en el secret de moltes cosas, assegurava aquest dia que las tals focas no 's limitarán, com aquellas d' altre temps, á dir *papá y mamá*.

Diu que 'ls vespres de moda cridarán: *¡Abata el govern!*, y 'ls diumenjes y días festius fins s' arriscarán á cantar: *¡Bon cop de fals!*

¡Bé per las focas! Si de debó ho fan aixís, ens comprometém á demanar al Ajuntament que las declari fillas adoptivas... del lago del Parch.

NOVEDATS

Com oportunament anunciarem, dissapte va inaugurar-se la temporada d' ópera que, per las cosas bonicas que promet, es avuy, sens dubte, el *dit al ull* dels aficionats á la música seria.

Atapahida la sala d' un públich ansiós y recelós al mateix temps, va comensar la representació de la *Manon*, ab aquella música joganera y trista á la vegada que tant havia costat d' entrar al nostre gust y que ja, per sort, ha vingut á constituhir una de las nostras partituras predilectas.

Els dos actes primers passaren ab glacial espectació y fins pot dirse que al acabament del según va haverhi una mica de *freginat*, degut á la intemperancia de la *claque* que 's volgué adelantar, sense necessitat, á donar el conforme, ja que més tart el mateix auditori va darse per vensut rompent el foch ab forts aplaudiments.

Tant la senyoreta De Roma, una gentil *soprano* que á las condicions de possehir una veu ben timbrada y jugada ab notable ductilitat uneix la ventaja de coneixer molt bé las taulas, donant el relleu degut á las situacions dramáticas; com el senyor Iribaren, un tenor de veu escassa pero bonica, que ataca á temps y ab valentia, sostenintse sempre en una discretíssima tessitura; tant l' una com l' altre, donchs, van dominar al públich aixís que, passada la natural emoció de tot debutant, van anarse imposant ab son treball artístich, ella dihent molt acertadament la *gacotta* y el *duo*, y ell l' *aria* del tercer acte y el *final* de l' obra.

Las senyoretas Homs y Amat y els senyors Puiggener, Banquells y Oliver, igual que 'l resto de la *troupe* van ajudar ab discreció al conjunt, que resulta recomanable. La direcció baix la inteligent batuta del mestre Pérez Cabrero, si no mereix tota mena d' alabansas, tenint en compte els elements de que disposa y la falta d' ensaigs que s' hi endavina, pot dirse que n' ha tret tot el partit possible.

La presentació escénica deixa bastant que desitjar, sobre tot en el primer quadro del tercer acte: aquellas barracas d' establiment de banys económichs y aquellas telas d' envelat, en una festa com deu ser la de la *passeggiata*, fan un efecte desastrós. El bon gust no está renyit ab l' economia, y pel mateix preu trobarían trastos més adequats á las situacions escénicas de la *Manon*.

Manon... ragionamo di lor y augurém, en vista del

LA JUSTICIA, IMPACIENTA

—¡Senyor Golfín! ¿Qué fém? ¿Encare no puch entrar?

bon comensament, una brillant campanya á l'empresa y als artistes de Novedats.

Ab l'*Aida* ha debutat seguidament el segon quadro de companyia, del qual ne forman part, ademés del barítono Aragó y del baix Rossato, ventatjosament coneguts del nostre públich filarmónich, la tiple Gilboni, la soprano Ceresoli y el tenor Longobardo, artistes de facultats, dels quals esperém ocasió de parlarne en obras més ben ensajadas.

NOU RETIRO

Ni la senyoreta Bordás ni 'l senyor Constantí poden queixarse. Pocas vegadas s'ha vist aquest teatro tan brillantment concorregut com la nit de la seva presentació ab la *Cavalleria rusticana*.

La senyoreta Bordás ha confirmat en aquesta obra el judici que d'ella havíam format en la seva última brillant campanya del *Eldorado*.

Quedar ayrosa com va quedarhi en l'ópera de Mascagni es el millor triunfo á que la simpática artista podia aspirar. *Santuzzas* de més veu veyém en las taulas, pero no de més gust, y difícilment de tanta forsa passional ni tant ben identificadas ab la situació.

El tenor Constantí es l'artista de sempre. Si procurés donar als séus moviments una mica més d'elegancia, cregui que no hi perdria res.

Va haverhi aplausos ruidosos, y merescuts, per tothom: per la senyoreta Bordás, pèl senyor Constantí y pèl senyor Romeu, qu'estigué acertadíssim y contribuí en gran manera al éxit.

GRAN VÍA

Després de l'*Urganda*, l'*Almoneda del Diablo*; després de l'*Almoneda*, els *Poloos de la Madre Celestina*, que ara s'están ensajant.

Totas las obras representadas están á la mateixa altura y en totas hi lluheix las sévas habilitats la parella Monroc-Nardini.

N. N. N.

PARDALOT DE SAGRISTIA

¿Ell fer res útil?
¿Qu' es cas, germá!
Pero, ¡'l veyessin
cóm menja 'l grá!

CANTARS BILINGÜES

*¿No es verdad, ángel de amor
que en esta apartada orilla
ab quatre durets diaris
tindriam molt bona vida?*

*Gime la brisa en el monte,
braman las olas del mar
y á casa hi brama la sogra
quan veu que hi arribo tart.*

GAFARRÓ.

*Una vez yo té engañé,
mas tú ya vá la tercera:
veurás, noy, si no vols pols
no t'acostis may á l'era.*

*Detrás camina mi sombra,
delante mi pensamiento,
y pel meu alrededor
butzinan sempre 'ls inglesos.*

A. SABATÉS MALLA.

*Mucho sabria en verdad
si supiera qué es razón
per més que dihen que á Espanya
la rahó es de color d'or.*

C. DE CATALUNYA.

*Suspiros que de mi salgan
y otros que de tí saldrán
havent menjat all-y-oli
¡quina fortor deixarán!*

UN A. VENDRELLENCH.

Dissapte grans ayguats á Barcelona.

Se pot dir que la major part de la ciutat va quedar inundada; pero l'aygua no va arribar allá ahont devia: á la Casa Gran.

¡Quina ocasió més bona per endürsen'ho tot, trampas y trampistas!

La missió de ferho queda á càrrech del senyor Golfín, y consti que si no ho realisa, haurém d'esperar que vinga un altre ayguat més formidable y sobre tot més general que 'l del dissapte.

Qu' Espanya está fent un paper tristíssim á l'Exposició de París, es cosa que ho ha vist tothom que ha anat á visitar l'universal certamen.

Pero s'ha acabat de veure encare millor en la distribució de premis.

En cap dels rams que 's refereixen al progrés de las ciencias y á l'instrucció pública, Espanya n'ha tingut ni un. N'han alcansat Portugal y Grecia y hasta crech que Turquia. Espanya no.

Ja 's coneix que en el nostre pais l'instrucció ha anat á caure baix el cuidado casi exclussiu de las corporacions religiosas, las quals no se'n preocupan gayre dels progressos científichs. Per aixó hem fet á París tan bon paper.

ELS ELÈCTRICHS, EL DIA DEL AYGUAT

Pero no hi ha que desconfiar. En un' altra Exposició ostentaran els resultats positius de la seva manera d' ensenyar, y se 'n portaran la palma.

Ellas dirán:— Veritat es que som una especialitat en la cria burri-

tenen sempre alguna cosa d' herétichs.

Y 'l mon enter contemplará assombrat lo que no s' ha vist may en lloch: una gran banda da d' ases volant.

La ciutat de Tortosa se disposa á celebrar festas [extraordinarias desde 'l dia 1 al 8 del pròxim setembre.

Ressaltan entre ellas la inauguració de un Museo arqueològich, la celebració de un certamen literari y un altre certamen musical, baix la presidencia del ilustre tortosí D. Felip Pedrell, y la inauguració de una gran fira-concurs de bestiar.

No hi ha dupte que ab aquests y 'ls demés alicients de la festa, s' ha de veure molt concorreguda la simpática ciutat del Ebro, qual situació ventatjosa, á igual distancia de Barcelona, Zaragossa y Valencia, la fa el punt céntrich del antich regne de Aragó.

Y consti que al retraure aquest recort històrich no procedeix com á catalanista.

Y á propòsit de catalanistas.

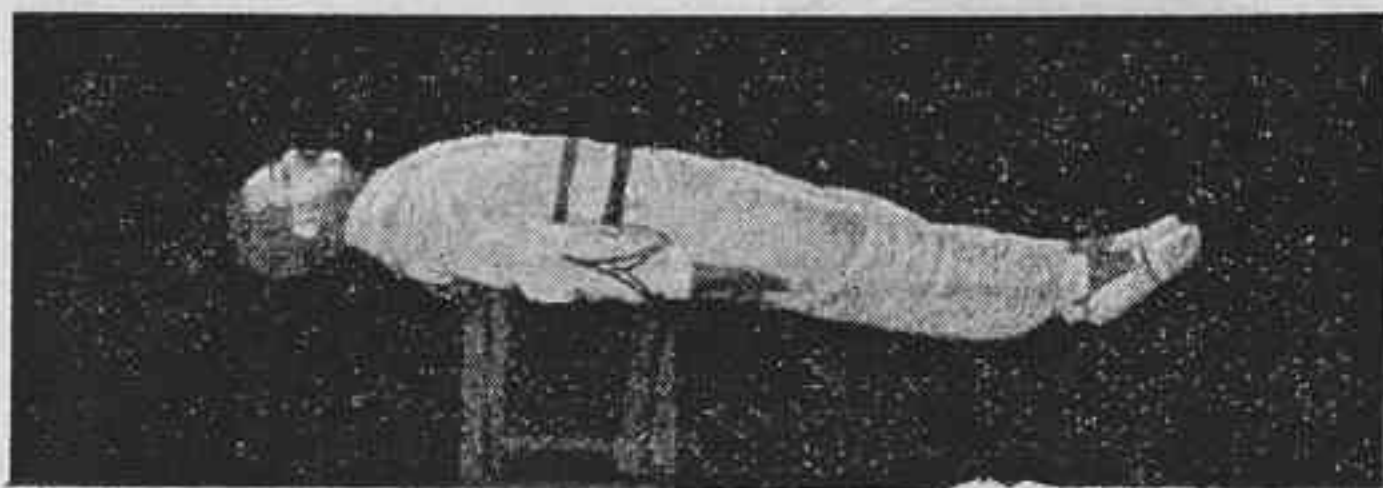
Quan ells no dominavan com ara dominan en la Econòmica de Amichs del País, aquesta benemèrita societat organisava tots els estius colonias escolars, que redundavan en bé de la salud fisica y de la instrucció dels pobres fills dels proletaris.

Era una hermosura veure arribar aquells pobres noys del estiuheig, passat en alguns dels punts reconeguts com á més sanitosos de la provincia. Pero sens dupte 'ls catalanistas son refractaris á n' aquestas sensacions piadosas.

Pero, per altra part, ells podran dir que com á árbitres de la Econòmica ja van fer tot lo que devian, nombrant senador al bisbe Morgades.

—¡Eh, cotxero, per qué no marxa ese tranvia?
—Noy, ab l' aygua l' electricitat s' ha estobat, y ha perdut la forsa!

cal; pero 'ls nostres burros, á lo menos, están destinats á anarse'n al Cel, y allá dalt malehit lo que serveixen els progressos científichs, que

La planxa

Primera posició

Y encare que aquest no vaja may á Madrid á cumplir ab els devers del séu cárrech, ¿no es mil voltas més meritori y sobre tot més catalanista, pensar ab el bisbe y olvidarse per complert dels fills dels proletaris?

Crida molt l'atenció del públich la nova farmacia que 'l Sr. Grau Inglada acaba d' obrir al carrer del conde del Assalt, número 4.

L' establiment ha sigut montat ab notable bon gust y presenta un cop de vista tan serio com elegant.

Felicitem als artistas que han intervingut en l' instalació y al séu intel·ligent propietari.

Lo que passa á Barcelona per culpa del séu defectuós sistema de cloacas, no passa en lloch més del mon.

En el barri de Santa Madrona, sobre tot, apenas la pluja s' excedeix una mica de lo regular, ja tots els vehins tremolan. Las ayguas, en lloch d' anar claveguera avall cap á mar, se fican per las botigas y magatzéms, posant en perill els interessos y la vida d' aquells pobres vehins, qu' encare que l' autoritat se cregui que no, son tan barcelonins com els altres.

En l' impremta del Sr. Tasso, per exemple,

durant aquests últims dias de pluja no hi ha hagut un moment de tranquil·litat. Las ayguas entravan al establiment com si allí fos á casa séva, y sols gracias als poderosos medis de defensa ab que conta el nostre impressor, va poder lliurar-se aquést d' una desgracia y de no pocs perjudicis.

Sr. Arcalde: quan en Golfín els haja deixat tranquils—si es que 'ls hi deixa—¿no podria vosté dedicar una mica d' atenció á aquest interessant problema?

Segóns noticias, que ab dolsa fruició publica la premsa del gremi, en pocs dias en els convents de Barcelona hi han professat una pila de noyas.

¡Ande el movimiento!

Las donas fentse monjas, els homes fentse frares, si aixó va seguint aixís, aviat pel carrer no 'ns hi veurém més que vostés, un servidor... y 'ls recaudadors de contribucions.

Un senyor tracta de colocar á un séu fill en una casa de comers.

—¿Posseheix alguna llengua viva?—li pregunta 'l principal.

MODAS MASCULINAS

El barret d' aquella gent que tant fa corre als inglesos.

DE NADAR

Se juntan els brassos

S' estira 'l cos

—Si, senyor.
—¿Quina?
—La séva. ¡Y tan viva, que no calla may!

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—A-bur-ri-dis-si-ma.
- 2.ª CONVERSA.—Laura.

XARADAS

I

CARTA DESCLOSA Á UNA NENA MOLT HERMOSA

Que per ditxosa 't daries
si jo d' amor una carta
t' escribia, vares dirme
no fa pas... una senmana...
Com que jo soch molt atent
ab las noyas (si son guapas),
vull donarte aquesta ditxa
y aquí la tens redactada.

Hermosa tot: ans d' extendre'm,
primer vull desenganyarte,
donchs no voldria 't creguessis
que també jo li agafada...
ja m' entens tu... la mania
que també vull estimarte;
no, total, no: no t' ho creguis.
¿hu-quart-tres? ¡no tant encare!
no vull posarme á l' altura
si altura pot nomenarse,
á la que están colocats
aquells onze papanatas
que tu, ab lo més bon acert,
tens tancats dintre una gabia
á tall d' aucells indolents
curtets de gambals... y d' alas.
Pro per xó, després de tot,
jo la teva diplomacia,
com més vegadas l' estudio,
més ganas tinch d' admirarla,
perque trassa 's necessita
per poder donar... becada

Y endavant. ¡Ni una anguila!

à las onze... bestiolas
sens que ho veji l' un de l' altre.
Dos, ja ho veig, s' hi té que neixe,
per teni una ma trencada,
com la que tu posseheixes,
per la qüestió de la taba,
perque jo á tu t' hi notat
que no més en una tarde
has cambiat de jove ó novio
fins cinch, sis y set vegadas.
No creguis que jo ho censuri,
donchs la culpa no puch dártela,
qui la tenen son els nyébets
que may paran d' acossarte
y que tots per conseguirte,
á més dels papers de l' auca,
crech que fins tots ells farian,
ab los peus moneda falsa.
Jo un remey ja te 'l daria
per esquivarte eixa plaga
d' escribents, salta-taulells,
y fabricants de corbatas...
Al pitjor día tu 'ls cridas
perque vingan á ta casa,
els convidas á pendre algo
y ab aquest algo 'ls allargas,
una dosis, bastant dosis
de prima-tercera-aquatre;
quan se sentin mal de ventre,
y veus que van cargolantse,
n' agafas una de freixa,
y ara aquest y després l' altre,
n' escampas una de grop,
fins que 'ls tens fora á l' escala,
y després... tancas la porta
y á *vivir* ¡fora brivalla!
Aquest remey jo te 'l dono
per si rebutjas la classe
d' homes qu' avuy te segueixen...
ara, si 't van be á la cara
continúa y ves tirant,
y de clatells treu la llana,
que per xó no es tot igual
tractá ab aquests poca-latxas
que tractá ab aquell més pessa,
que no fa pas tres senmanas,
per liosa y presumida
te va lligá la gran llauna.

Per la copta

FIDEL DELFI.

II

Part del cos es la primera;
la segona, negoció;

nota musical, *tercera*;
y *Tot* una població.

ANÍS DE CUMÍ.

ANAGRAMA

Tinch á casa una *total*
que, vés si es desvergonyida,
que quan li *tot* una cosa
m' obeheix fent pam y pipa.

T. M. CATS.

TRENCA-CLOSCAS

GERONI CARCÉ

BREDA

Combinar las lletras de manera que donguin lo nom
de un drama castellá.

M. R. LLUMINARIAS.

TERS DE SÍLABAS

.....
.....
.....

Primera ratlla vertical y horizontal: nom de dona.—
Segona: Id. de un sabi.—Y tercera: ciutat d' Espanya.

BOTAFUEGOS.

FUGA DE CONSONANTS

.....

Búsquise las consonants corresponentas á cada
punt, y 'l títul es una comedia castellana.

AYGUA FLORIDA.

GEROGLÍFICH COMPRIMIT.

S AM I

ENANUELE.

ACUDITS

Una familia de fora que ha vingut á Barcelo-
na per primera vegada atravessa la Plassa de
Catalunya en el moment d' encendre's l' elec-
tricitat, y diu:

—Miréu, pare: la lluna enfilada á dalt de un
pal.

A lo que respón el crach:

—Veurás, fill, son cosas de Barcelona: aqui
tot ho fan á la moda.

J. MORET.

En un teatro:

—La veu de aquesta triple no arriba al *sol*.

—¡Y cá ha de arribar! Ni á la meva butaca
tampoch y aixó qu' estich en tercera fila.

A. CONGOST.

Una senyora lloga minyona:

—¿Hont havia estat vosté fins ara?

—Servia á un senyor cego.

—¿Y per qué se 'n vá anar.

—Perque vaig trobarlo que m' estava mirant
quan me despullava.

TREBIG OFLODA.

Un ex-catedràtich que may havia pogut ferse
un tip de pá, s' alabava de haver estudiat totas
las ciencias y arts, y de donar rahó de tot quant
pogués existir al mon.

Un tranquil li preguntá:

—Escolti: ¿quin efecte produheix un bon ápat?

—Dispensi; pero de la Gastronomía 'm falta
la práctica—digué fent un badall,

LLORENS BONNIN.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

BARCELONA QUAN PLOU

—¿Vol fer el favor de deixarme unas carbassas pera atravessá 'l carrer?

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Partagás • ¡OBRA NUEVA! • Partagás

EL PRESTIDIGITADOR ÓPTIMUS ó Magia espectral

por **Joaquín Partagás Jaquet**
popular prestidigitador conocido por

EL REY DE LA MAGIA

Un tomo 8.º, ilustrado, **Ptas. 5**

NOVEDAD

UNA ANÉCDOTA DEL SEGUNDO IMPERIO

por **Alfonso Daudet** • Tomo 12.º de la **Biblioteca Mignon** Precio: **Ptas. 0'75**

NOVEDAD

Jorge Isaacs

MARÍA

Novela americana

Precio: **UNA peseta**

TARIFAS

de la Contribución industrial
y de comercio

Precio: **2 pesetas**

MIL Y UN PENSAMENTS

per **C. Gumá**

Preu: **UNA pesseta**

EL MUNDO RIENDO

por **Roberto Robert**

Ilustrado por Tomás Padró

Precio: **Ptas. 12'50**

Album de dibujos
debidos al lápiz de
F. GÓMEZ SOLER
Precio: Una peseta

CUAPAS Y ALAQUES

TONTERÍAS

per **Jeph de Jespus**

(J. Serra y Constansó)

Preu: **UNA pesseta**

SINGLOTS POÉTICHS

DE

Serafi Pitarra

Nova edició de luxe en 8.º
ab ninots de **M. MOLINÉ**

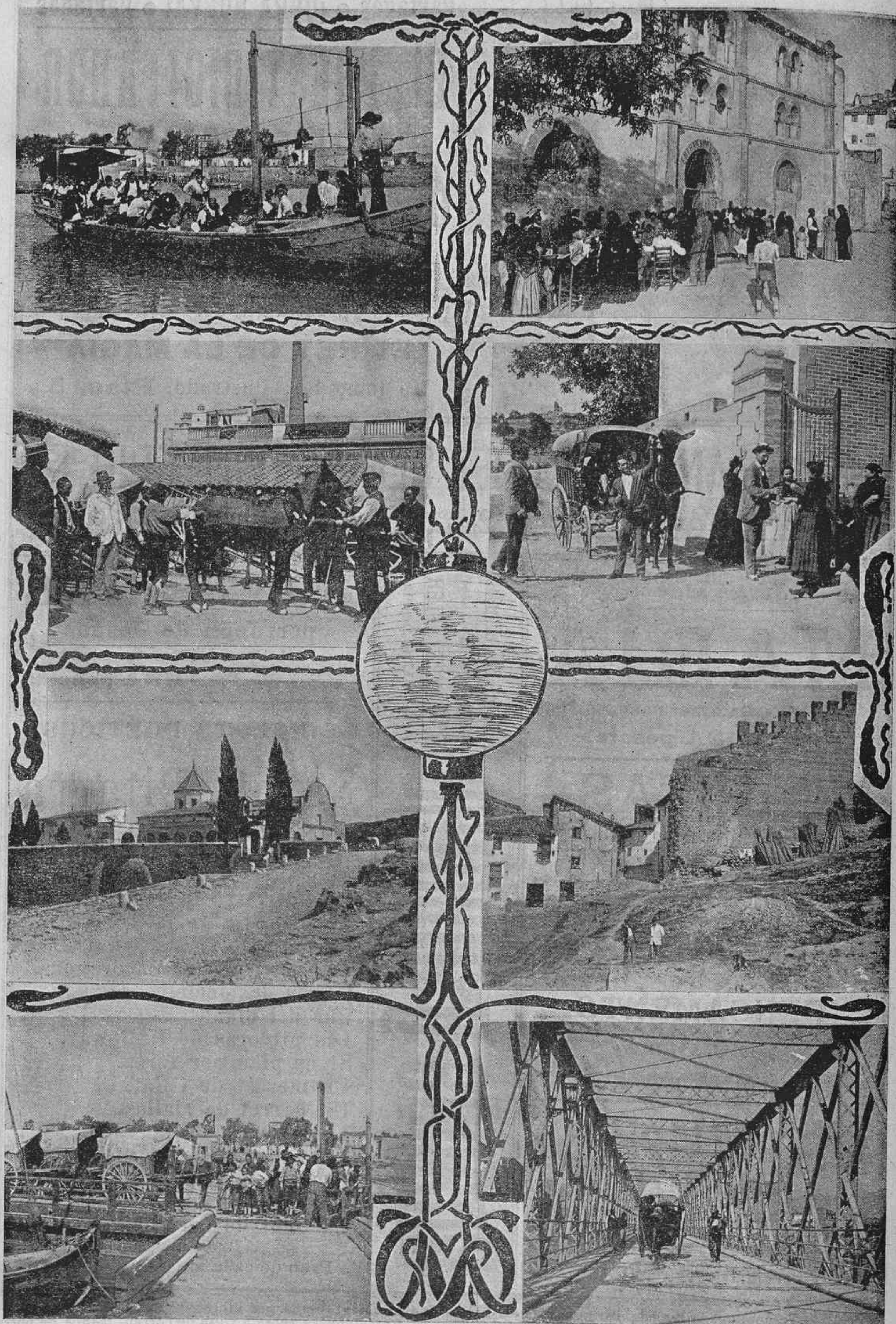
La Butifarra de la llibertat.
La Esquilla de la Torratxa.
Lo Cantador.
Lo castell dels tres dragons.
¡Cosas del oncle!
Ous del día.
Las píldoras de Holloway.
Si us plau per forsa.
Un mercat de Calaf.
Un barret de riallas.
La venjansa de la Tana.
La Vaquera de la piga rossa.
Las carabassas de Monroig.
En Joan Doneta.
Lo punt de las donas.

Preu de cada singlot: **2 ralets**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, no remetent además 1 ral per certificat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

TORTOSA PINTORESCA

(INSTANTÁNEAS RUS)

Barca pel pas del Ebro.
 Al Hostal del Temple.
 Ermita de Mitj Camí.
 Pas de carros sobre l' Ebro.

Exterior de la Plassa de toros.
 Camí del Assut de Cherta.
 Pujada als quartels.
 Pont de N.^a Sra. de la Cinta.